

למורה:

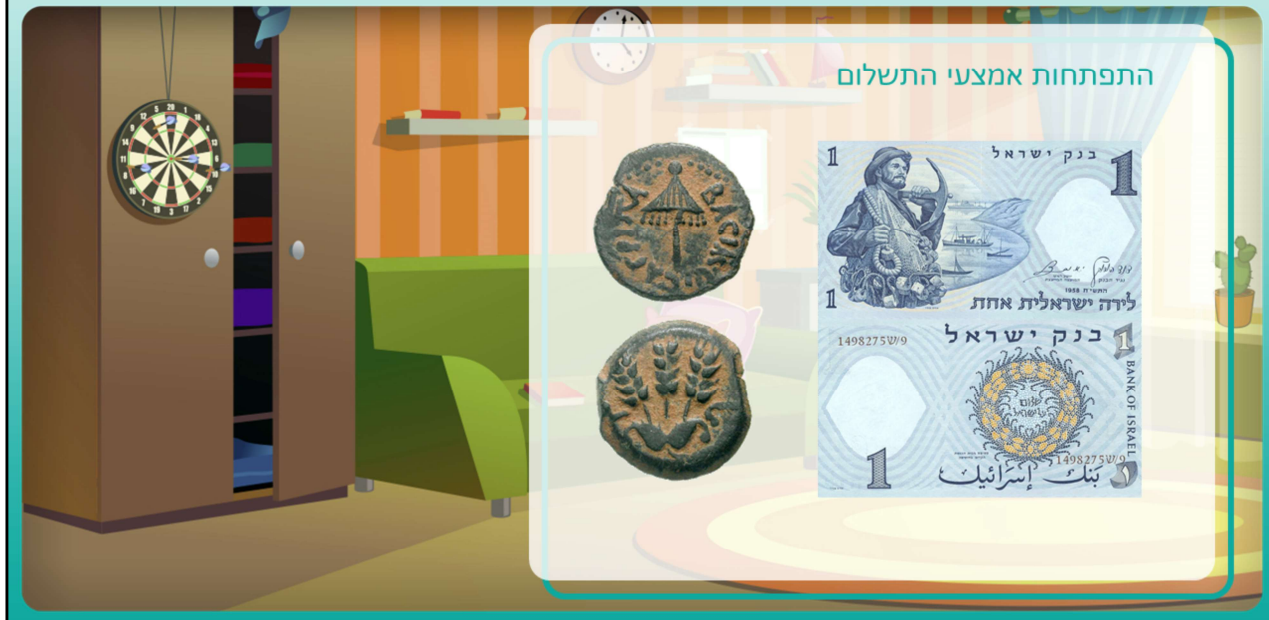
זהו שיעור בנושא מאיפה הכסף במסגרת התכנית "חינוך פיננסי" המיועד לכיתות ג'-ד', תחת החטיבה הראשונה "ארנק שלי- אחריות שלי".

נושאי השיעור:

- המטבע הישראלי
- תפקידם של הבנקים
- חשבון בנק
- אמצעי תשלום

ציוד נדרש לשיעור:

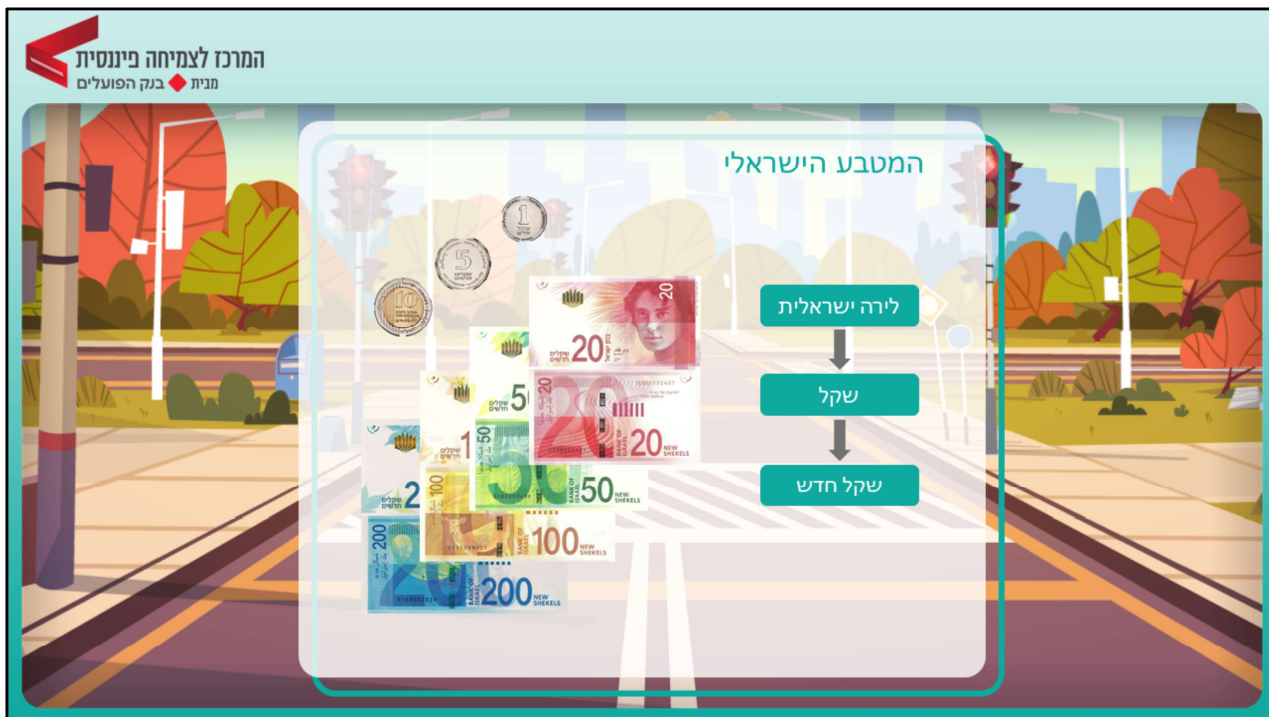
- להצגת המצגת: מחשב, מקרן
- נספח א' פעילות שקף 4
- נספח ב' עבודה מושגית
- אופציונלי: אמצעי תשלום ישנים/ דמוי: כסף מונופול, כרטיס אשראי, צ'קים. ניתן גם להדפיס ולהדביק על קרטון. מטבעות שוקולד.

למורה:

הסבר:

כשהחשמונאים השתחררו מהכיבוש היווני במאה השנייה לפני הספירה וטיהרו את בית המקדש, הם לא רצו להשתמש במטבעות הזרים, ולכן ייצרו מטבעות משלהם (על מנת לסמל עצמאות יהודית). על המטבעות נהגו לכתוב בכתב עברי קדום בו השתמשו בימי בית ראשון. בשנת 1954 נכנס לשימוש המטבע "לירה ישראלית". בשנת 1980 הוחלפה הלירה בשקל ולבסוף בשנת 1985 נכנס לשימוש השקל החדש שמשמש אותנו עד היום.

למורה:

לפני הצגת השקף לתלמידים, **שאל:**

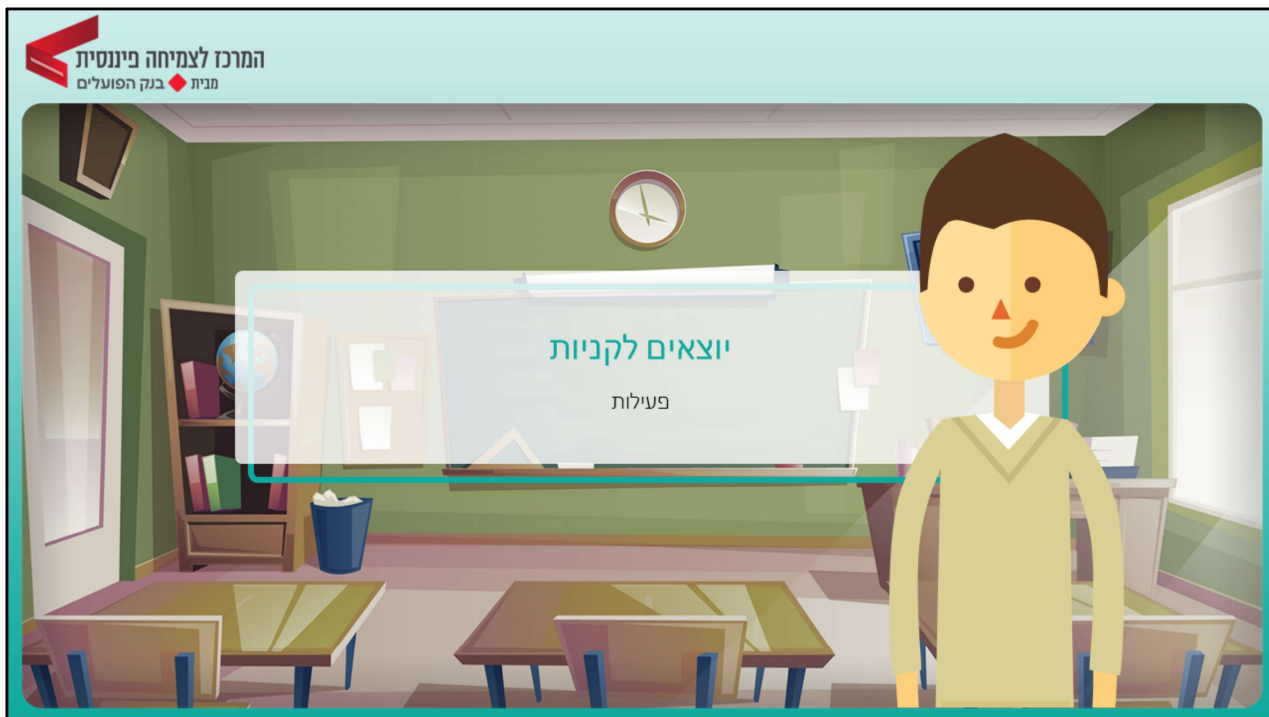
1. כיצד קרוי המטבע בו משתמשים באמריקה? (דולר) ובאיזה מטבע משתמשים באירופה? (יורו).
2. שאלת אתגר: באיזה מטבע משתמשים למשל בפולין? (זלוטי) או תיאלנד (באט)
3. למה לדעתכם אין בעולם מטבע אחיד? למה לא כל המדינות בעולם משתמשות באותו מטבע?

אסוף תשובות והסבר:

מטבע, ממש כמו ההמנון והדגל, מבטא את עצמאותן של המדינות, ולכן קשה למדינות לותר עליו. פעם, לכל מדינה באירופה היה מטבע אחר, למשל: לירה שטרלינג, זלוטי, פרנק וכדומה. בשנת 1999, החליטו 11 מדינות אירופאיות להנהיג מטבע אחיד בשם "יורו", בו ניתן להשתמש כמעט בכל מדינות אירופה.

הצג לתלמידים את השטרות והמטבעות על גבי השקף.
הסבר: כפי שאתם כבר בטח יודעים, תשלום בשקלים יכול להתבצע גם במטבעות וגם בשטרות. לכל מטבע או שטר יש ערך אחר. תשלום במטבעות או בשטרות נקרא 'מזומן' – כסף זמין.

שאל: אילו עוד אמצעי תשלום קיימים? (כרטיס אשראי, צ'קים).

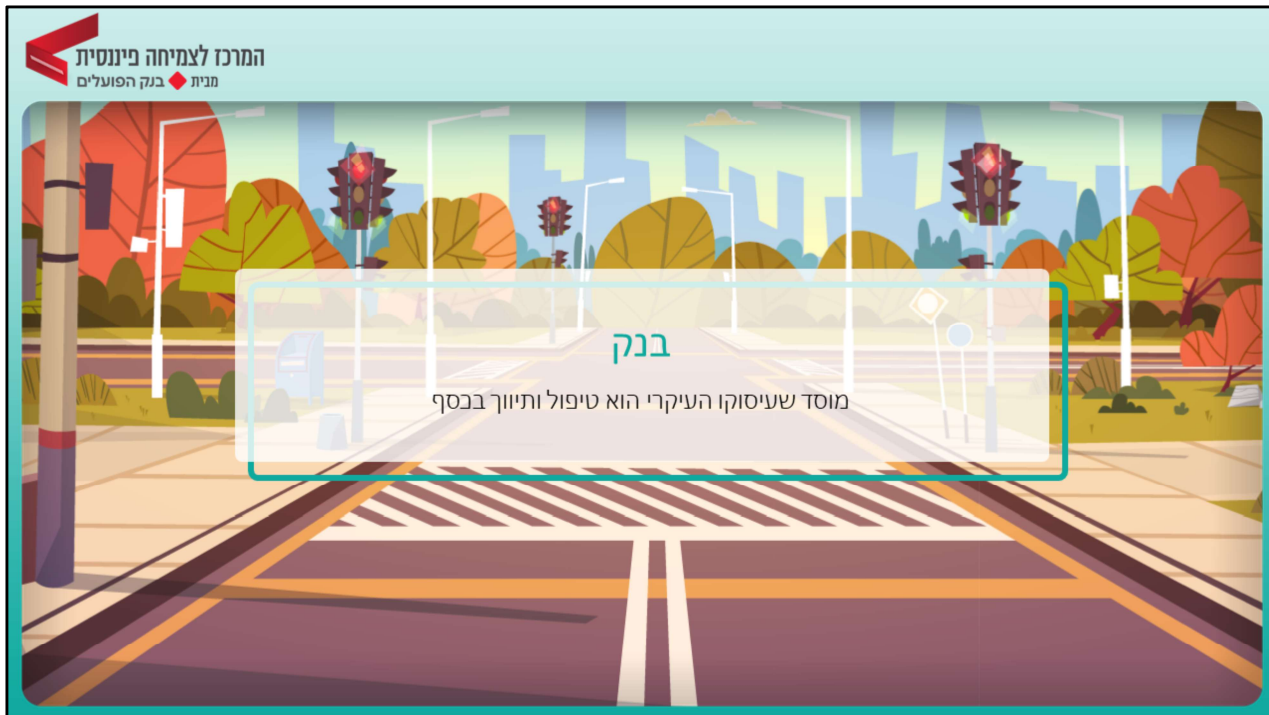
למורה: (7 דק')

פעילות – יוצאים לקניות (עבודה בזוגות – נספח א').

מטרה לימודית: התלמידים יכירו את השטרות והמטבעות ואת ערכן.

ציוד נדרש: נספח א', טושים.

מהלך הפעלה: על כל זוג למלא בטבלה בנספח א' שתי אפשרויות תשלום לכל מוצר. התלמידים יציירו את השטרות והמטבעות.

בנק

מוסד שעיסוקו העיקרי הוא טיפול ותיווך בבסוף

למורה: (3 דק')

שאל את התלמידים: מישהו מכם ביקר פעם עם ההורים בבנק? מה ראיתם? אתם יודעים מה אמא ואבא עשו שם? **אסוף** תשובות ו**חשוף** את ההגדרה במצגת: **הצג** את מטרתו של הבנק המופיעה על גבי השקף.

שאל: מה הכוונה בטיפול ותיווך של כסף? בשביל מה בכלל צריך בנקים? **אסוף** תשובות ועבור לשקף הבא

למורה:

לפני הקרנת הסרטון הסבר: הסרטון מתאר את ההסטוריה של הכסף והקמת הבנקים.

בקש מהתלמידים לרשום על דף אילו אמצעי תשלום הם מזהים בסרטון
אמור: בסרטון מוזכרים כ- 10 אמצעי תשלום. נראה מי יכתוב יותר משמונה...

<https://www.youtube.com/watch?v=PSKa8Y0jmQQ>

בסוף הסרטון **אסוף** תשובות.

אמצעי התשלום המוזכרים בסרטון:

כסף

ארנבת ויין (סחר חליפין)

מלח

חיטה

שמן

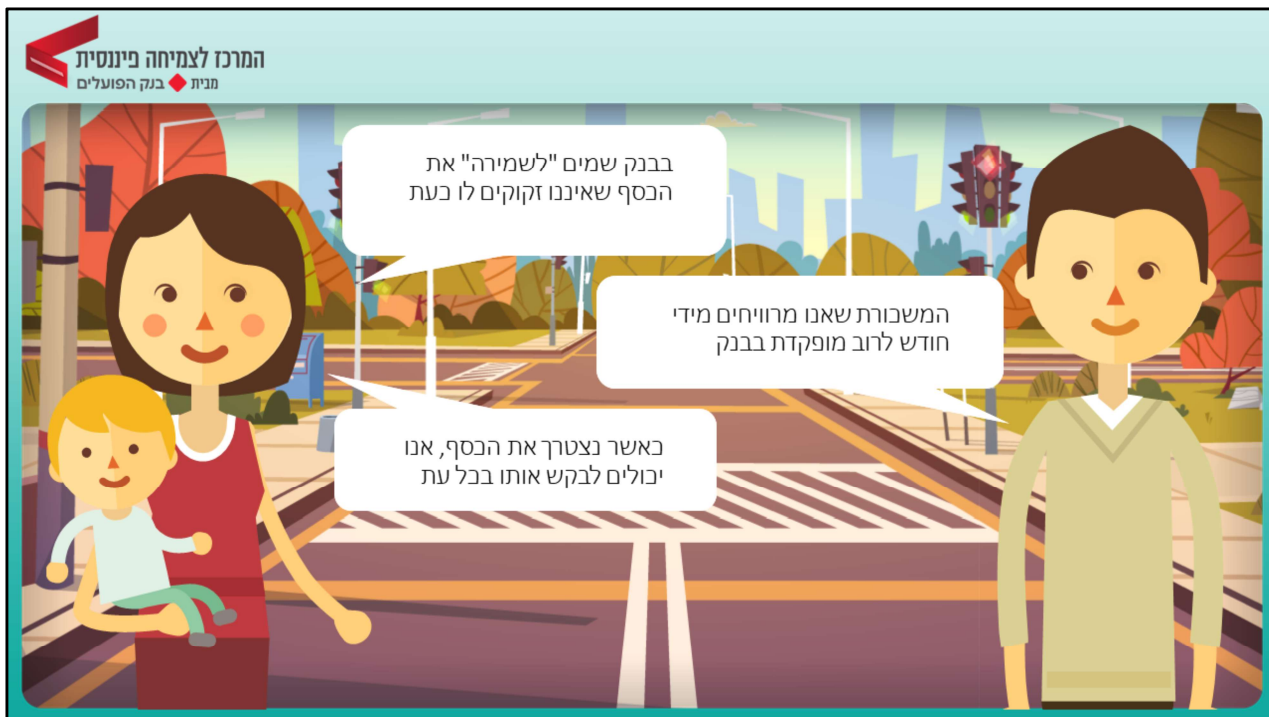
עורות

מתכות – ברזל, נחושת, כסף וזהב

מזומן – מטבעות ושטרות

צ'קים
כרטיסי אשראי

למורה: (5 דק')

סכם את הנקודות על גבי השקף. לכל אדם יש בבנק 'חשבון' בו מנוהלים כספיו. רוב המבוגרים מקבלים משכורת פעם בחודש על העבודה שהם עבדו כל החודש. כשאדם מקבל משכורת, לרוב סכום הכסף נכנס ישירות לחשבון הבנק.

העזר בלוח להסבר הבא:

כתוב על הלוח כותרת: חשבון הבנק של ניר.

הסבר: לניר יש 500 שקלים בחשבון הבנק (כתוב 500 ש"ח על הלוח תחת הכותרת). בתחילת החודש הוא מקבל משכורת של 2000 ש"ח (כתוב 2000 ש"ח תחת ה - 500 ש"ח) **שאל:** איזה סכום יהיה לו עכשיו בחשבון? (יהיו לו 2500 ש"ח בחשבון (כתוב את הסימן + בין הסכומים וסכם)).

שאל: למחרת עורך ניר קניות בסופר. לצורך כך הולך לבנק ומבקש 'למשוך' 350 ש"ח, איזה סכום יישאר בחשבון הבנק?

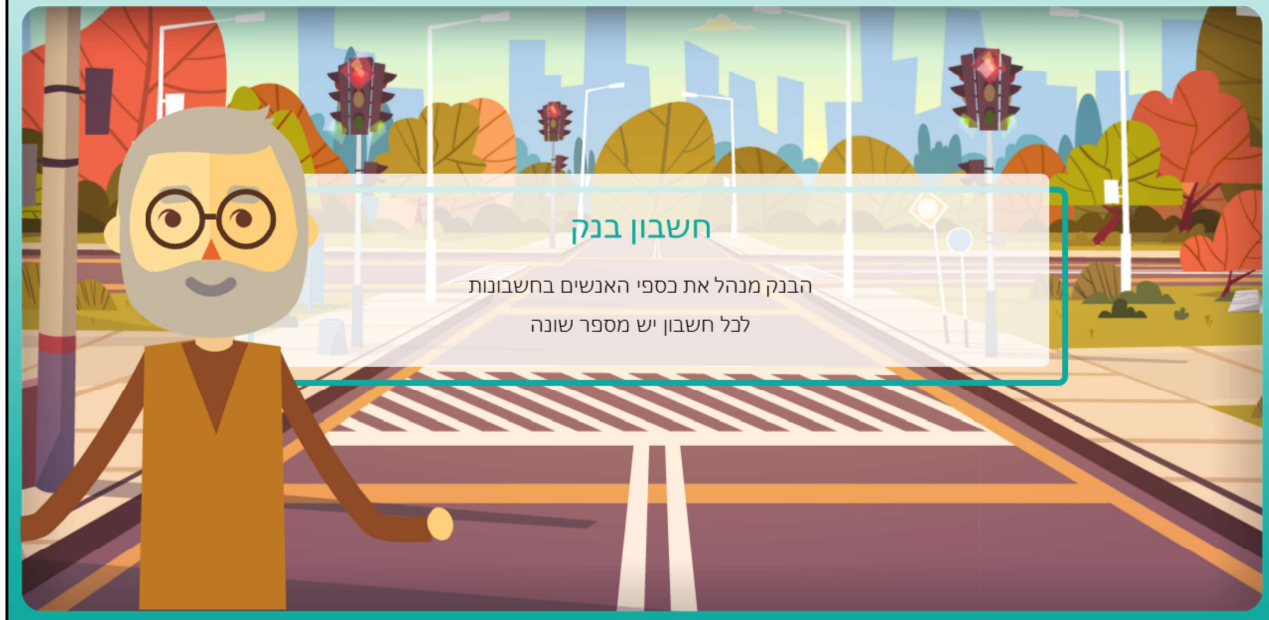
שאל את התלמידים:

האם ראיתם פעם כיצד 'מושכים' את הכסף מהבנק?
הסבר: ישנן דרכים שונות לבקש את הכסף שלכם מהבנק. למשל אפשר ללכת לבנק ולבקש

את הכסף מהבנקאי (מי שביקר בבנק קרוב לוודאי ראה זאת), אפשר להשתמש במכשיר הכספומט שנמצא ברחוב בסמוך לבנק.

הרחבה למורה:

בַּנְק (בצרפתית: banque; מאיטלקית: banco – שולחן או ספסל) (banca ששליו שמים את המטבעות כדי לקבוע את ערכם) הוא מוסד פיננסי שעיסוקו העיקרי הוא טיפול ותיווך בכסף. פעולות הבנק הן: קבלת פיקדונות כספיים מפרטים, עסקים ותאגידים במסגרת חשבונות שקים, חיסכון או השקעה ומתן הלוואות לאחרים. הבנק ממלא תפקיד חשוב בכלכלה, בכך שהוא מתווך בין אלו שיש להם כסף שאינו דרוש להם באופן מיידי לבין אלו המבקשים להשתמש בממון זה למגוון מטרות. הבנק משלם לראשונים וגובה מהאחרונים ריבית, שהיא מחיר השימוש בכסף.

למורה: (5 דק')

הסבר: לכל אדם שמנהל את כספיו בבנק יש חשבון בנק. לכל חשבון בנק יש מספר שונה. כך למעשה אפשר לזהות למי שייך החשבון (תן דוגמא: לדני יש חשבון בנק שמספרו 123 וליוסי יש חשבון בנק שמספרו 777. כשדני רוצה למשוך כסף מהחשבון, הוא אומר לבנקאי שמספר החשבון שלו הוא 123 וככה הבנקאי יודע מאיזה חשבון לקחת את הכסף).

שאל: אם לדעתכם דני היה אומר לבנקאי שמספר החשבון שלו הוא 777, האם הבנקאי היה נותן לו את הכסף? (התשובה היא כמובן לא. הבנקאי מזהה את הלקוח באמצעות תעודת זהות לפני ביצוע המשיכה).

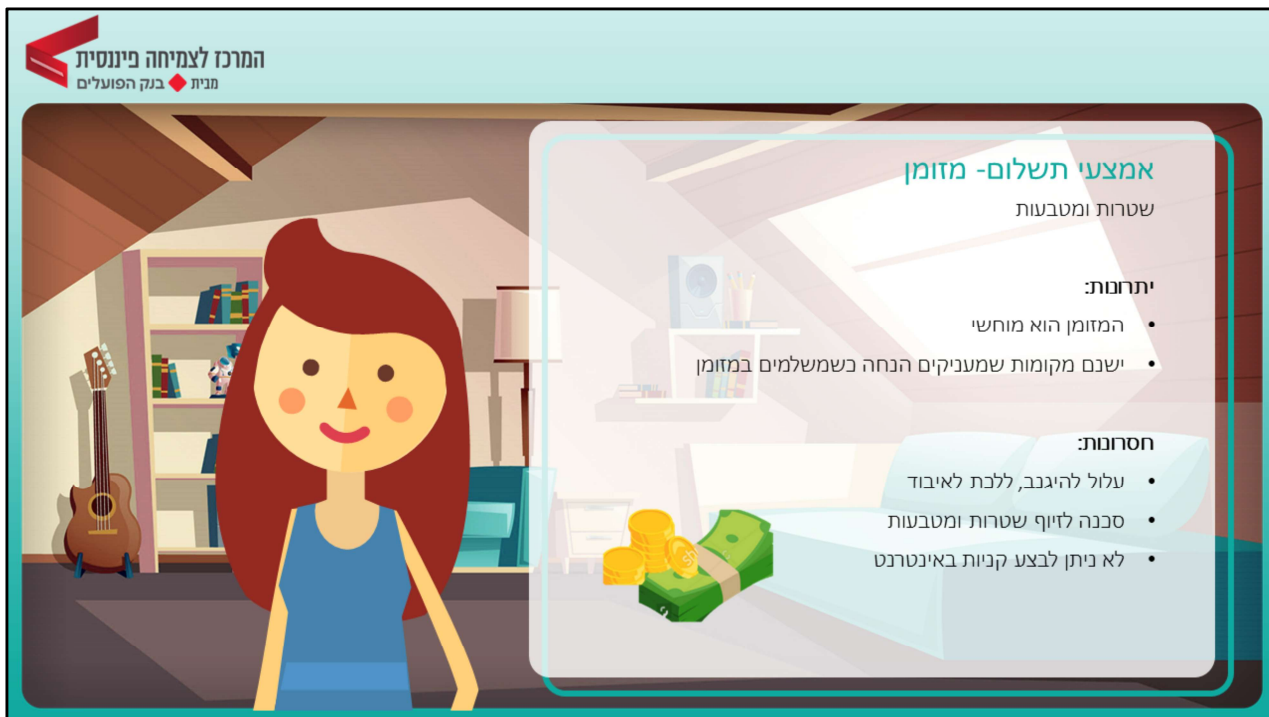
למורה (10 דק'):

שאל: כשאתם הולכים לקניות עם ההורים, כיצד הם משלמים? (תשובות אפשריות: מזומן, כרטיס אשראי, צ'ק)

הצג את ההגדרה לאמצעי תשלום ואת את שלוש הדוגמאות: מזומן, צ'קים וכרטיס אשראי.

הדגש: ישנם עוד אמצעי תשלום שונים כמו תשלום באמצעות אפליקציה סלולרית ועוד, אך אנו נתמקד בעיקריים.

אמור: כעת נעבור בקצרה על כל אמצעי תשלום ונכיר את יתרונותיו וחסרונותיו.

למורה:

הסבר: אמצעי התשלום הראשון שנדבר עליו הוא **כסף מזומן** – שטרות ומטבעות. **הצג את היתרונות והחסרונות:**

יתרונות:

- מזומן הוא מוחשי – ניתן לגעת בו ולראות אותו בעיניים ולכן יותר קל לבצע מעקב אחר הכסף שנמצא בארנק.
- ישנם מקומות שנותנים הנחה בקנייה כאשר משלמים במזומן.

חסרונות:

- מזומן עלול להיגנב או ללכת לאיבוד
- ישנה סכנה לקבל כסף מזויף – שטרות הכסף והמטבעות מיוצרים בבנק הראשי – בנק ישראל. ישנם אנשים (פושעים) שמייצרים בעצמם כסף מזויף וקונים איתו. כך הוא עובר מיד ליד.
- יש מוצרים אותם ניתן לקנות ולהזמין דרך האינטרנט – מזומן לא יכול לשמש לשם כך.

אמצעי תשלום - כרטיס אשראי

כרטיס מגנטי המקושר לחשבון הבנק

יתרונות:

- אמצעי תשלום זמין ונוח.
- מניעת גניבות וזיופים.
- ניתן לבצע קניות באינטרנט או בטלפון.

חסרונות:

- קשה לעקוב אחר ההוצאות (הכסף לא מוחשי)
- בשימוש בעיקר מול בתי עסק

למורה:

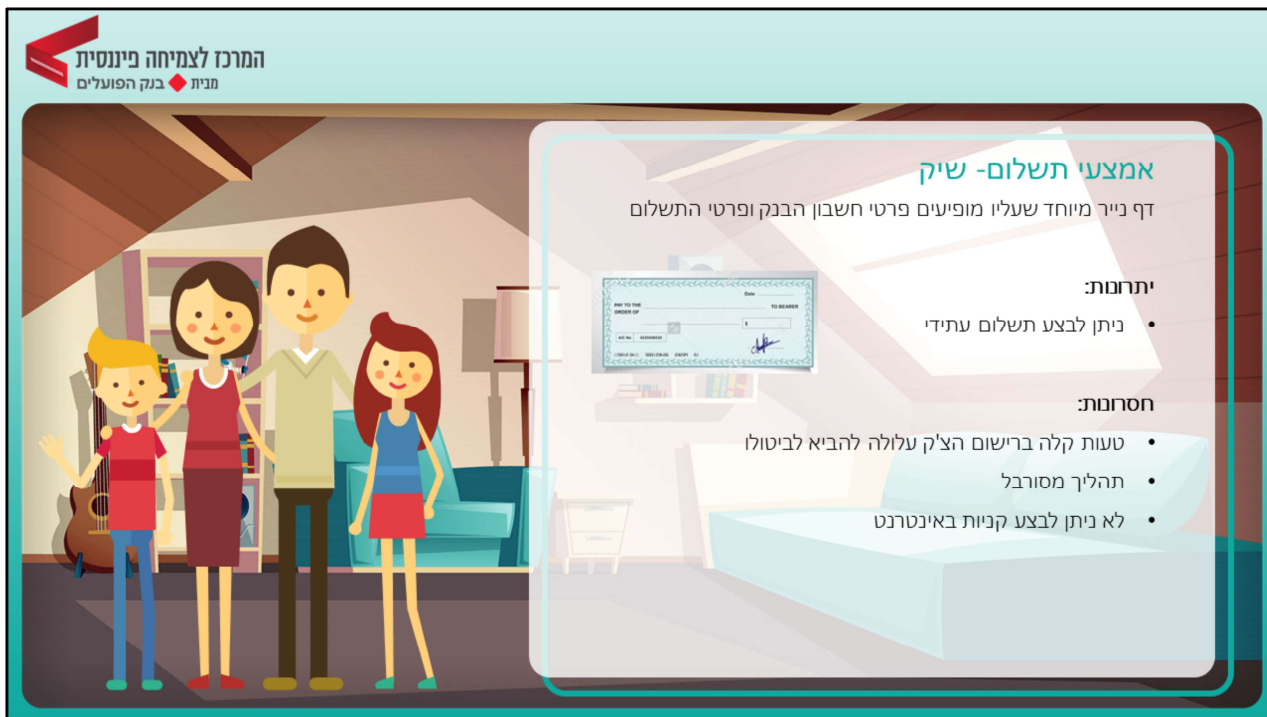
הסבר: אמצעי התשלום הבא שנדבר עליו הוא כרטיס האשראי. * (רצוי בשלב זה להציג דוגמא של כרטיס אשראי).
כרטיס האשראי הוא כרטיס מגנטי (יש עליו פס מגנטי עם מידע) שמקושר ישירות לחשבון הבנק. כדי לבצע תשלום, צריך להכניסו למכונה שמזהה את המידע על הפס המגנטי.

יתרונות:

- כרטיס אשראי הוא אמצעי תשלום זמין ונוח (אין צורך להיסחב עם כסף מזומן) ובכך בעצם ניתן למנוע גניבות של כסף וזיופים.
- ניתן להשתמש בו על מנת לבצע קניות באינטרנט ובטלפון.

חסרונות:

- מאחר והכסף לא מוחשי קשה לראות אותו "מתבזבז" ועל מנת לעשות עליו מעקב צריך לבדוק את מצב החשבון באופן קבוע.
- כדי להשתמש בכרטיס אשראי יש צורך במכונה שמזהה את המידע על הפס המגנטי לכן אין אפשרות לשלם לאדם פרטי בכרטיס אשראי.

אמצעי תשלום - שיק

דף נייר מיוחד שעליו מופיעים פרטי חשבון הבנק ופרטי התשלום

יתרונות:

- ניתן לבצע תשלום עתידי

חסרונות:

- טעות קלה ברישום הצ'ק עלולה להביא לביטולו
- תהליך מסורבל
- לא ניתן לבצע קניות באינטרנט

למורה:

שקים (המחאות)

שאל: מישהו פעם ראה פנקס צ'קים? *בשלב זה רצוי להציג פנקס צ'קים לדוגמא/ פנקס ישן/ צ'ק לא אמיתי

הסבר: צ'ק הוא דף נייר שמיוצר בבנק אותו נותן המשלם למי שמקבל את התשלום. על הצ'ק מופיעים פרטיו של המשלם ומספר חשבון הבנק שלו. כשרוצים להשתמש בצ'ק לתשלום, כותבים את שמו של מקבל הכסף, את סכום התשלום ואת התאריך. חשוב לחתום על הצ'ק כדי למנוע זיופים. מי שמקבל את הצ'ק הולך אל הבנק ומפקיד אותו. הבנק בודק את הפרטים על הצ'ק ואת החתימה ומבצע את התשלום.

יתרונות:

- אפשר לכתוב על הצק תאריך של היום אבל גם תאריך עתידי. באופן כזה התשלום יתבצע רק בתאריך המצוין על גבי הצ'ק

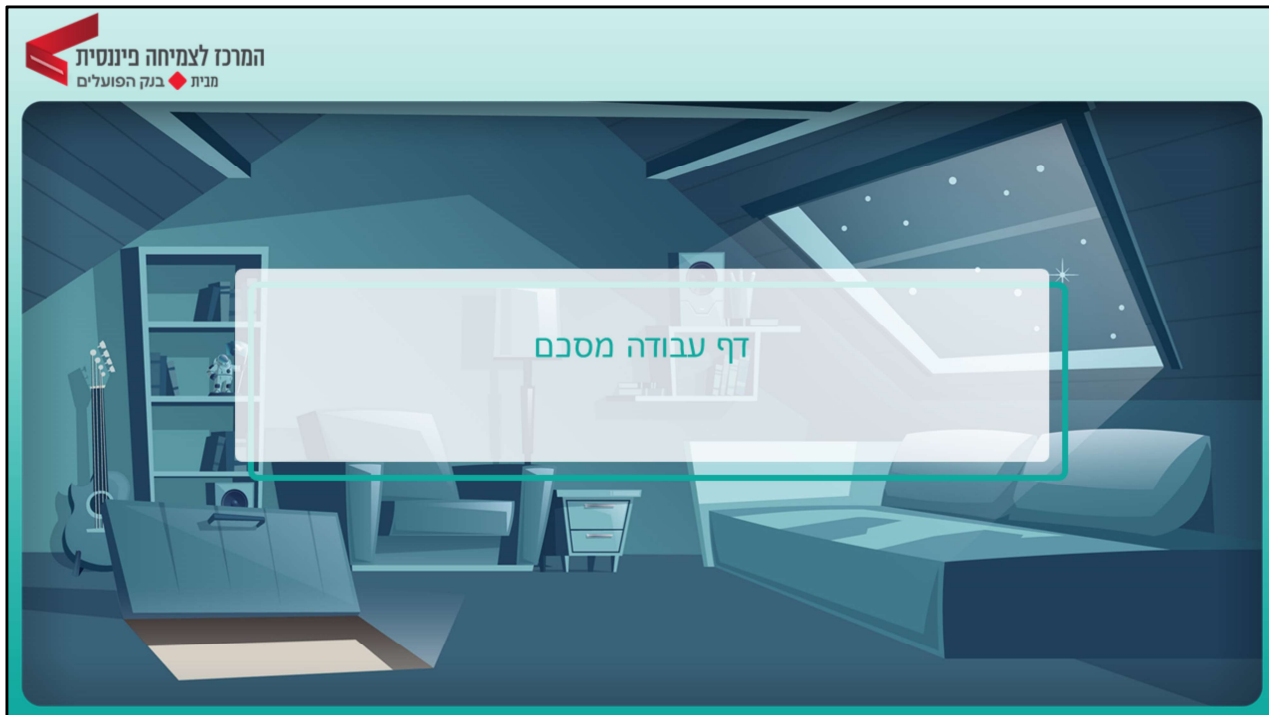
חסרונות

- כל טעות קטנה בכתיבה על הצ'ק עלולה להביא לביטולו ולכן צריך לוודא שכל הפרטים נכונים בעת כתיבת הצ'ק.
- האדם שמקבל את הכסף צריך ללכת לבנק כדי להפקיד את הצ'ק – תהליך מסורבל שלא

כולם אוהבים.

- לא ניתן לבצע איתו רכישות באינטרנט כמו בכרטיס האשראי.

למורה: (8 דק')
חלק את דף העבודה (נספח ב') לתלמידים (אפשר גם כעבודת בית).